

**ALDATMALARDA KULLANILAN MESAJLAR
(BİR ERZURUM MASALİNİN TRANSACTIONAL ANALİZLE
İNCELENMESİ)**

Dr. Sırrı AKBABA *

GİRİŞ

Transactional analiz Eric Berne'nün kişilik teorisine ve aynı zamanda bu teoriye dayanan psikoterapi yaklaşımına verilen addır (Dökmen,1985.s.54).

Eric Berne'e göre, her insanın kişiliği "ana-baba,ben" "yetişkin ben" ve "çocuk ben" diye üç benlikten oluşur. Başkaları ile ilişkisinde birey bu üç benlik durumundan herhangi biriyle mesaj gönderir. Karşıdan gelen mesajı da yine bu üç benlik durumundan herhangi biriyle kabul eder.

Etkileşim halinde olan iki insan bütünleyici çapraz ve örtük diye üç tür etkileşimde bulunurlar. Bütünleyici etkileşimde iletişim çatışması yoktur ancak çapraz ve örtük etkileşimlerde iletişim çatışmaları mevcuttur.

Yedi Köşeler Adlı Masalın Epizotlarına Göre Özeti

1. Köse Hasan, evlendirmek için oğlunu, şehre öküzleri satmaya gönderir.
2. Şehirde onu karşılayan diğer köşeler, Hasan kösenin oğlunu öküzün boynuzunun aşırı sivri olduğu, dudağının deve dudaklı ve kuyruğunun çok sivri olduğunu söyleyerek onu aldatırlar. Aldatılan genç, öküzün boynuzunu kırarak, dudağı ve kuyruğunu keserek kan kaybeden öküzün ölümüne sebep olur.
3. Buna içerleyen köse Hasan,eşeğini satmaya götürerek aynı köşelerle karşılaşır ve eşeğin altın pislediğini göstermek suretiyle onları aldatır. Eşeği yüksek bir fiyata onlara satar ve aynı zamanda da eşeğin altın pislemesi için bir hafta yanına uğramamaları gerektiğini söyleyerek eşeğin ölümüne de sebep olur.
4. Aldatıldıklarına öfkelenen köşeler, köse Hasana öfkelerini boşaltmaya gelirler. Ancak köse Hasan ikinci kez köşeleri aldatmak için hanımı ile yeni bir oyun tertiplemiştir. Pazardan aldığı iki tilkiyi tekmiş gibi göstererek eşini evde bıraktığı tilkiye "git hanıma söyle şu yemekleri yapsın" diyerek onu salıverir. Eve geldiklerinde aynı yemeklerin hazırlanmış olduğunu ve tilkinin de evde olduğunu görerek ikinci kez aldatılırlar. Tilkiyi yüksek bir fiyata köse Hasandan alırlar.

5. Aynı işi aldıkları tilkiye yaptıramayan köşeler , daha da sinirlenerek köse Hasandan oç almaya geldiklerinde Köse Hasan hanımıyla birlikte hazırladıkları

* Atatürk Üniv. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

üçüncü oyununu oynar kadayıf dolması yapmadığı için , hanımının boğazındaki içi önceden kan doldurulmuş bağırsağı keserek, onu öldürdüğü konusunda köseleri aldatır. Paniğe kapılan köseleri üzüntüden kurtarmak! için kamış düdüğünü çalarak hanımını uyandırır. Sonuçta ölüyü dirilttiğine inandıkları düdüğü yüksek bir fiyata alarak , ona bir kez daha aldanırlar.

6. Aldıkları düdüğün maharetine güvenen köseler,hanımlarını keserler. Ancak düdüğün onları uyandırmadığını görerek çılgına döner ve köse Hasandan kaçmak için harekete geçerler. Köse Hasan bu kez de canını köselerden kurtarmak için bir mezar yaptırıp içine girer. Hanımına da köselere öldüğünü söylemesini tembihler. Hanımı da kocasının sözünü yerine getirerek köseleri uzaklaştırmak ister. Ancak köseler mezarı görmek isterler. Mezarın yanında şaşkın bir halde dururken baş köse mezardaki bir delikten şüphelenir ve mezarı açarlar. Köse Hasanın ölmediğini görüp aldanmadıklarına sevinerek onu bir torbaya koyup öldürmek için götürürler.

7. Yolda giderken bir düğün alayına rastlayan köseler , köse Hasanın bulunduğu torbayı bir ağaca bağlayarak düğüne giderler. Onların gittiğini anlayan köse Hasan ,sürekli "istemiyorum istemiyorum" demeğe başlamıştır. Sürüsü ile oradan geçen bir çoban bu sesi duymuş ve ne istemediğini ona sorar. Köse Hasan kendisine beyin kızının zorla verilmek istendiğini söyleyerek çobanı aldatır. Aldanan çoban köse Hasanın yerine torbaya girer ve köse Hasanda sürüyü sahiplenir.

8. Köseler düğünden döndüklerinde çuvalın bıraktıkları gibi durduğunu görür ve onu tekrar yanlarına alırlar. İçindeki kişi "beni çıkarın ben almaya razıyım." derse de köseler köse Hasanın delirdiğini sanarak çuvalın içine bakmazlar. Sonuçta ellerindeki çuvalı Çoban Dede Köprüsünden aşağı atarak ölçlerini aldıklarını zannederler.

9. Köseler yollarına devam ederken köse Hasanın bir sürü ile ilerlediğini görür ve şaşırırlar. Ona, onu suya attıklarını söyleyerek nasıl olup ta böyle çıka geldiğini sorarlar. Köse Hasan, köselerin bu bilgisizliklerinden yararlanarak suyun dibinde çok sürü olduğunu, onların sahibi olan bir kişinin, bu sürülerden birini kendisine vererek karaya çıkardığını söyler. Bu söze de aldanan köseler sürü sahibi olmak ümidiyle köprüden teker teker atlayarak suda boğulurlar. Köse Hasanda köyüne gelerek mutlu bir şekilde yaşar.

AMAÇ

Köse genellikle kötülükleri planlayan ve kötü planlarını gerçekleştirmeye çalışan kimselere verilen addır. Yedi Köseler masalı da kötü düşünce ve davranışları içermektedir. Bu masaldaki kötü davranışlar aldatmaların ürünüdür. Aldatma ise daha çok yetişkinin çocuğa uyguladığı bir iletişim tarzıdır. Aldatılan daha çok çocuk, aldatılanlar ise daha çok yetişkinlerdir. Ancak bu masalda yetişkinlik çağında bulunan kişiler birbirlerini aldatmaktadırlar.

Kötü düşüncelerin davranışa dönüşmüş bir türü olan aldatmalar, günümüzde de sıkça kullanılmaktadır. Tabii ki bir kişinin diğerini aldatması, bir iletişim sonucunda gerçekleşmektedir. İnsanlar, ne tür iletişim sonucunda aldatıldıklarını öğrendikleri takdirde daha az aldatılacaklar, bunun bir sonucu olarak kötü düşüncelere sahip olan insanlar ise emellerine istedikleri oranda ulaşamayacaklardır.

Bu düşüncelerden hareketle; bu araştırma, aldatmaları konu edinen Erzurum yöresinden derlenen Yeddi Köşeler (Sezen,1994,s.353-360) adlı masalı Transactional Analiz yöntemiyle inceleyerek, aldatmaların daha çok hangi benlik durumunu kullanmanın türünü olduğunu ve aldatan ve aldatılanların bütünüleyici, çapraz ve örtük etkileşim türlerinden hangilerini daha fazla kullandıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Nitekim " Transactional Analiz, bir kişinin çeşitli ortamlarda, kimlere karşı, hangi benlik durumunu ne sıklıkla kullandığının, bütünüleyici, çapraz ve örtük etkileşim türlerinden hangisini daha fazla ortaya koyduğunun incelenmesi esasına dayanır"(Dökmen,1985,s.57).

YÖNTEM

Bu araştırmada aldatma ve aldatılmaları konu edinen, Erzurum yöresinden Dr. Lütfü Sezen (1994) tarafından derlenen "Yeddi Köşeler"adlı masal ele alınmıştır.

İnceleme Şekli:

Ele alınan masal transactional analize göre incelendi. Önce masal, uygun episodelara ayrıldı. Sonra bu episodelar içindeki kahramanların bütünüleyici, çapraz ve örtük etkileşim türlerinden hangilerini ve ne oranda kullandıkları belirlendi. Aynı zamanda aldatmanın olduğu ve olmadığı durumlarda bu üç etkileşim türlerinin ne oranda kullanıldığı da saptandı. Ana-baba, çocuk ve yetişkin benlik durumlarıyla mesaj gönderme ve mesaj almalarının oranı da, aldatan ve aldatılanlara göre ayrı ayrı tespit edildi.

Bütün bu oranların tespiti işleminde, önce etkileşim türleri ile benlik durumlarının kullanılma miktarı belirlendi, daha sonrada bu miktarların yüzdeleri hesaplandı.

BULGULAR

Erzurumda baba ile oğlu evlilik gibi ciddi bir konuda yetişkin -yetişkine iletişim kuramamakta, ancak annesi ile oğlu arasında böyle bir iletişim oluşabilmektedir. Masalın başlangıcında, evlenme isteğini babasına duyurması için annesini aracı yapması bu durumu göstermektedir. Evlenmek bir yetişkinlik göstergesidir. Evlenmek için yetişkin olmak gerek. Yetişkin olmak ise oldukça güç bir iştir. Özellikle küçük yaşlardan itibaren evlenme çağına dek çocuğa baba tarafından yetişkin olma fırsatı verilmemişse ergenin yetişkin olması daha da

güçleşmektedir. Hasan' ın oğlu da böyle bir ailede yetişmiş olduğu için, bir öküzlü satma becerisini gösterememiş, aynı tür mesajlar gönderilmesine karşın, üç kez aldanmıştır: Köşelerin her üçü de Hasanın oğlu ile karşılaşır karşılaşmaz önce yetişkinden-yetişkine mesaj göndermişlerdir. Hemen sonra köse, ana-baba rolünü üstlenir üstlenmez, Hasanın oğlu alışkın olduğu çocukluk rolünü oynamaya başlamıştır.

Köşeler Aldatmak için örtük mesaj kullanmışlardır. Örtük etkileşimin iki yüzü vardır. Birincisi açık olan yüzüdür ki ; bu, aldatanın yetişkin beninden aldananın yetişkin benine gönderilmektedir. "Bu öküzün boynuzları çok sivri, alan kişi yem verirken başını sallasa adamın gözünü çıkarır, suratını dağıtır." derken öküzün boynuzlarının sivri oluşu gerçek bir durumu dile getirdiği için, burada yetişkin-yetişkine bir iletişim mevcuttur. Ancak ikincisi örtük yüzüdür ki; mesajı gönderen, kendi yetişkin beninden aldatmak istediği kişinin çocuk benine mesaj iletmektedir. Nitekim öküzün boynuzlarının sivriligi doğrudur, ama alıcısının suratını dağıtması ya da gözünü çıkarması her zaman doğru değildir. Öküzün sivri boynuzluluğu bahane edilmiştir. Diğer bir ifadeyle; sanki yetişkinden yetişkine mesaj gönderiyormuş gibi görünmüştür. Ancak gerçekte Köse, kendi yetişkin yanından karşısındakinin çocuk benine mesaj iletmıştır. Mesajı, Hasan'ın oğlu Köse'nin istediği şekli ile algılamıştır. Yani mesajı yetişkin beni ile değil de, çocuk beni ile almış ve aldanmıştır.

Masalın üçüncü epizodunda görüldüğü gibi başlangıçta yetişkin yetişkine iletişim başlamış ancak daha sonra "köselik" becerisi güçlü olan Hasan kösenin diğer köselere yetişkin benliği ile gönderdiği mesaj, onların çocuk benliklerince alınmış ve böylece Hasan köse tarafından aldatılmışlardır. Hasan köse bu aldatmada sözlü mesajının yetersizliğini, eşeğin kuyruğu altına altın koyarak daha sonrada bu altının düşmesini sağlayarak telafi etmiştir. Diğer bir ifadeyle sözlü mesajını, sözlü olmayan mesajla destekleterek karşısındakilerin çocuk benliklerine mesaj gönderebilmiştir. Burada da örtük etkileşimin olduğu görülmektedir. Etkileşimin görünen yanı yetişkin benlikten yetişkin benliğe gönderilen mesajdır. Ancak aslında gerçek bu değildir: Hasan köse, yetişkin beninden diğer köşelerin çocuk benlerine mesaj iletmeye çalışmış ve başarılı da olmuştur. Eşeği satıp eve döndüğünde Hasan kösenin eşi ile arasındaki konuşma, var olan olaylarla ilgili olduğundan; yetişkin benden yetişkin bene doğru olmuştur. Dolayısıyla karısı ile Hasan köse arasında bütünleyici bir etkileşim olmuştur.

Dördüncü epizoda ilişkin analiz: Köşeler, Hasan Köseyle tarlada buluşunca önce yetişkin benliklerinden mesaj göndermişlerdir. Hasan Köse Anababa benliğinden Köşelerin çocuk benliklerine mesaj göndermiş, ama onların mesajı almadıklarını görünce bir kez daha yetişkin benliklerine mesaj göndermiş sonra yine anababa benliğinden karşısındakilerin çocuk benliklerine mesaj göndermiştir.(Koruyan ana-baba rolünü oynamıştır.) Onlar-"Hayır sana zahmet vermiyelim," diye tekrar yetişkin benlikleriyle hareket etmeye çalışırken tekrar aldatılmak için tilkiye: "Git eve, hanıma söyle..." diye başlayan mesajında yetişkin

ben'inden karşıdakilerin çocuk ben'ine mesaj göndermiş ve onların da bu mesajı çocuk benleriyle almalarını sağlamıştır. Çocuk benleriyle hareket eden köseler tilkiyi almak için: "Ağa bu tilkiye hayran olduk, gel bunu bize sat," diye çocuk benlerinden Hasan köse nin yetişkin benlerine mesaj iletmışlerdir. Hasan köse de "olmaz bu tilki çok marifetlidir satamam" diyerek yetişkin beninden, köselerin çocuk benlerine mesaj iletmış ve tilkiyi satmıştır. Çocuk benlikleriyle hareket eden köseler tilkinin bir insan gibi iş yapacağına inanmışlardır. Nitekim bir çok çocuk masal ve fıkraları hayvanların insan gibi konuştuğu, dinleyip anladığı ve iş yaptığı gibi konuları içermektedir. Bu, çocuk benliğinin bu tür mesajları kabule hazır olduğunun bir göstergesidir.

Beşinci epizoda ilişkin analiz: Aldatıldıklarını anlayan köseler tekrar Hasan köseye uğradıklarında, Hasan köse bu kez de karısını öldürme gibi daha büyük bir aldatma yoluna başvurarak köseleri paniğe düşürmek suretiyle, yetişkin beninden onların çocuk benlerine mesaj iletmış ve onların çocuk benleriyle hareket ettiklerini görür görmez düdüğün olağan üstü bir maharete sahip olduğu konusunda köseleri aldatarak düdüğü de yüksek bir fiyata onlara satmıştır.

Altıncı epizoda ilişkin analiz: Yetişkin benden çocuk bene gönderilmeğe çalışılan mesajların her zaman ve şartlarda geçerli olmadığını gösteren bir örnek olması bakımından altıncı epizot önem taşımaktadır. Uzun süreli insan ilişkileri, ilişki kurulan kişiyi sürekli çocuk yerine koyarak sürdürülemez. Nitekim Hasan köse kendini öldü diye göstermeye çalışmış ancak köseler buna inanmamışlardır. Köselerin büyüğü, arkadaşlarına oranla daha erken yetişkin olabilmiş; mezardaki hava alma deliğini farkederek bir kez daha aldatılmaktan hem kendini hem de arkadaşlarını kurtarabilmiştir. Hasan köse nin çok usta bir köse olmasına karşın, kendini köselerden kurtarmak için ölümü tercih etmesi ise; sürekli aldatmalarla ilişki kurmanın sadece mesajı alana değil, aynı zamanda mesajı ileten kaynak kişiye de zarar vereceğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Yedinci epizoda ilişkin analiz: Hasan köse ölümden kendisini kurtarabilmesi için, bir başkasının kendi yerine ölmesi gerektiğine inanmış ve yine aynı yetişkin beninden çobanın çocuk benine mesaj göndermiştir. Örtük mesajı çocuk beni ile alan çoban, aldanmış ve aldanmasının kurbanı olmuştur.

Sekiz ve dokuzuncu epizotlara ilişkin analiz: Yaptıkları fiziki gerçeğe çok fazla inanan ve kendilerini yetişkin sanan köseler, bazen fiziki gerçeğin (ilzyonda veya örtük bir mesajda olduğu gibi) insanı aldatabileceğini ve insanın zaman zaman ana-baba, yetişkin ve çocuk benleriyle mesaj alabileceğini unutarak bir kez daha çocuk benleriyle mesaj almışlardır. Aldıkları mesajın etkisi ile hareket ederek kendilerini suya atmış ve ölmüşlerdir.

Sürekli kendini yetişkin, karşıdakini ise çocuk sanmak; bireyin yetişkin beninden muhatabının çocuk benine mesaj göndermesinin belki de en önemli nedenidir. Ancak mesajı alan, çocuk beni ile değil de yetişkin beni ile mesajı almaya başladığında, asla çocuk benini kullanmayacağını sanan kaynak kişi, bu kez de çocuk

beni ile mesajı olarak kolayca aldatılabilmektedir. Kolay aldatılmasının nedenleri arasında kendinden daha usta bir yetişkinle karşı karşıya olması yanında, kendinin aldatılamayacağı şeklindeki yanılması da önemli bir rol oynamaktadır. Aldatılamayacağını düşünen kişi algıladığı fiziki gerçeğe çok fazla güvenmekte ve dolayısıyla o fiziki gerçeğin alternatifini düşünmemektedir. Nitekim gerek köselerin Hasanın oğlunu aldatışlarında gerekse Hasan kösenin, köseleri her aldatışında fiziki bir gerçeği devreye soktukları gözlenmiştir: Köselerin Hasanın oğlunu aldatırken; öküzün boynuzu, dudağı ve kuyruğuna ilişkin fiziki gerçek, Hasan kösenin köseleri aldatırken; eşeğin kuyruğu altından çıkan altın, tilkinin evde görülmesi, Hasan'ın hanımını keserken boynundan akan kan ve torbadaki kişiyi Hasan köse sanarak köprüden aşağı suya atmalarına ilişkin gerçekler, beyin kızının varlığı ise çoban için birer fiziki gerçek olup, sırasıyla Hasanın oğlunun, köselerin ve çobanın çocuk benlikleriyle mesaj olarak aldanmalarında en büyük rolü oynamıştır. Bu aldatmalarda örtük mesajlar kullanılmıştır. Fiziki gerçek altındaki asıl mesaj, mesajı alan kişi tarafından farkedilememiş ve dolayısıyla mesajı alan aldanmıştır. Örtük mesajda fiziki gerçek önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Masaldaki örtük mesajın bu kullanılma biçimi, gerçek hayattakiyle büyük oranda aynıdır. Bu yönüyle masaldan elde edilen bulgulardan yararlanılabilir.

Fiziki gerçekler bazen de insanları aldatılmaktan kurtarmaktadır. Nitekim masalda, mezardaki delik fiziki bir gerçek olup, köseleri bir kez daha aldatılmaktan kurtarmıştır. Fiziki gerçeğin bu ve benzeri bir çok yararlarının olmasına rağmen, bu masalda fiziki gerçeğin örtük bir mesajla birlikte sunulması, fiziki gerçeklere her zaman şüphe ile bakılması gerektiği şeklinde yanlış bir izlenim doğurabilir. Bu, aynı zamanda masalın kendi tabiatından da kaynaklanan bir durumdur. Nitekim masallar genellikle olağan durumlardan ve gerçeklikten çok olağan üstü motifleri ve abartıları içermektedir. Aynı zamanda masalların olağan üstü motifleri ve abartıları içermesi, onlardan yararlanılamayacağı anlamına da getirilmemelidir. Masallar toplumun birer ürünü olduğuna göre toplumun iletişim biçimine ilişkin bizlere bir çok ipuçları sunmaktadır. Bunlardan yararlanmak ve insanlığın hizmetine sunulmasını sağlamak da davranış bilimcilerinin üzerine düşen önemli bir görevdir.

Bulgulara İlişkin Tablolar:

Masaldaki Kahramanların Transactional Analiz e Göre Kullandıkları Benli Durumları

	Benlik Durumları	Mesaj miktarı	Oranı (%)
Masal kahramanlarının	Anababa	12	32
hangi benlik durumlarından	Yetişkin	20	54
mesaj gönderdikleri	Çocuk	5	14

Masal kahramanlarına gelen mesajların ulaştıkları benlik durumları	Anababa	3	0.08
	Yetişkin	17	0.46
	Çocuk	17	0.46
Masal kahramanlarının muhatabın hangi benlik durumlarına mesaj gönderdikleri	Anababa	3	0.08
	Yetişkin	13	0.35
	Çocuk	21	0.57

Tablodan da görüldüğü gibi; aldatmaların olduğu iletişimlerde mesaj gönderen kişilerin daha çok yetişkin benliklerini kullanırken, asıl amaçları gönderdikleri bu mesajın muhatabalarının çocuk benliklerine ulaşmasını sağlamaktır. Nitekim %57 oranında çıkan sonuç da bunu desteklemektedir. Ancak sonuç her zaman mesajı gönderenlerin istedikleri gibi olmamakta, gönderilen mesajlar alıcının çocuk benliklerine ulaştığı kadar yetişkin benliklerine de ulaşmaktadır. Gerek çocuk gerekse yetişkin benliklere ulaşan mesajların oranlarının (%46) eşit olması da bunu doğrulamıştır.

Transactional Analize Göre Masaldaki etkileşim Türleri ve Oranları		
Etkileşim türü	Miktar	Oranı (%)
Bütünleyici Etkileşim	4	0.29
Çapraz Etkileşim	2	0.14
Örtük Etkileşim	8	0.57

Tabloda görüldüğü gibi; Masalda sekiz tane aldatma ve aldatılma vardır. Aldatanla aldatılanların karşılaştırılması bu sekiz durumdaki benlikleri ve etkileşim türlerini içermektedir. Aldatmaların olmadığı yerlerdeki etkileşim türleri tabloya dahil edilmemiştir. Aldatmaların olduğu iletişimlerde en fazla örtük etkileşim türü kullanılmıştır. Bunun sebebi; aldatmaların yapılabilmesi için örtük etkileşim türünün en öncelikli olarak kullanılmasıdır. Bütünleyici ve çapraz etkileşim türleri de, örtük etkileşimle iletilmek istenen mesajın alıcı tarafından alınmasına yardımcı olmak için kullanılmış ve aldatılmaya dolaylı yünden yardımcı olmuştur. Bütünleyici

etkileşimler, aldatma işleminin yalnız yapılamadığı zaman bir başkasından yardım alabilmek için kullanılan iletişim sonucunda oluşmuştur. Örtük etkileşim ise, aldatmaların temel aracı olarak kullanılmıştır. Çapraz etkileşim ise aldatılmış olmanın verdiği acı sonucu doğmuştur.

Aldatılanlarla Aldatanların Karşılıklarına Mesaj İletirken Kullandıkları Benlik Durumu

Mesajın Kaynağı Aldatılanların miktarı oranı	Aldatanların miktarı oranı		
Anababa ben 0 0.00	9	0.47	
Yetişkin ben 6 0.67	8	0.42	
Çocuk ben 3 0.33	2	0.11	

Görüldüğü gibi, aldatanlar daha çok anababa benliklerinden mesaj iletirken aldananlar daha çok yetişkin benliklerinden mesaj iletmişlerdir. İlgili çekici bir sonuçta aldatılanların anababa benliklerinden mesaj iletmemiş olmalarıdır. Aldatanların çocuk benliklerini en az kullanmalarında, aldatılmayacaklarının bir göstergesi olabilir.

Aldatanlarla Aldatılanların Karşılıklarından Gelen Mesajı Aldıkları Benlik Durumları

Mesajı Alan Benlik	Aldatanların miktarı oranı	Aldatılanların miktarı oranı		
Anababa ben	2 0.25	1 0.05		
Yetişkin ben	4 0.50	6 0.27		
Çocuk ben	2 0.25	15 0.68		

Tabloda görüldüğü gibi aldatan daha çok yetişkin, aldanan ise daha çok çocuk benlikleri ile mesajları almışlardır. Hümanist psikologların da ifade ettikleri gibi; gönderilen mesajdan çok, o mesajın algılanma şekli önemlidir. Algılanma şeklini ise, mesajın ulaştığı benlik belirlemektedir. Dolayısıyla çocuk benliğimizle aldığımız mesajlar, aldanmamızın önemli bir kaynağını oluşturmaktadır. Halbuki aynı mesaj anababa benimizle ve ya yetişkin benimizle alınmış olsa, büyük bir ihtimalle aldanmamız oluruz. Nitekim yukarıdaki tablo da bunu doğrular mahiyettedir.

Aldatanlarla Aldatılanların Mesajlarının Ulaşmasını İstedikleri Benlik Durumları

Benlik durumu	Aldatanın miktarı	Aldatanın oranı	Aldatılanın miktarı	Aldatılanın oranı
Anababa ben	1	0.05	2	0.22
Yetişkin ben	3	0.14	6	0.67
Çocuk ben	17	0.81	1	0.11

Görüldüğü gibi aldatanın niyeti daha çok muhatabının çocuk yanına mesajı ulaştırmaktır. Aldanan ise buna karşılık muhatabının çocuk benliğinden çok yetişkin ve ana baba benliğine mesaj iletmeye uğraşmıştır.

Aldatmanın Olduğu ve Aldatmanın Olmadığı Durumlarda Etkileşim Türleri

Etkileşim Türü	Aldatmanın olduğu Durum		Aldatmanın olmadığı Durum	
	(Miktar)	(%)	(Miktar)	(%)
Çapraz	0	0.00	2	0.33
Bütünleyici	0	0.00	4	0.67
Örtük	8	100	0	0.00

Tablodan da anlaşılacağı üzere; aldatmalar, örtük etkileşimin ürünüdür. Çapraz ve bütünleyici etkileşim türleri ise, aldatmanın olduğu durumlarda hiç kullanılmamıştır. Aldatmaların olmadığı durumlarda ise en çok bütünleyici etkileşim, ikinci olarak çapraz etkileşim türü kullanılmış, örtük etkileşim ise kullanılmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Masalın ana konusu aldatma olduğu için, etkileşim türleri içerisinde örtük etkileşimin en fazla oluşu, aldatmalarda en fazla örtük etkileşimin gerçekleştiğini göstermiştir. Bununla birlikte aldatmanın olmadığı durumlarda örtük etkileşimin olmaması ve aldatmaların olduğu durumlarda ise tamamen örtük etkileşimin olması, aldatmaların örtük etkileşimin bir ürünü olduğunu ortaya koymuştur.

Aldatma ve aldatılmalar transactional analizle incelendiğinde, kahramanların karşısındaki kişinin daha çok çocuk benine mesaj göndermek istediği, alıcıların ise

daha çok çocuk ve yetişkin benlikleriyle gelen mesajı aldıkları saptanmıştır. Bu durum kaynak kişinin (aldatmak isteyen) muhatabını her zaman aldatamayacağını göstermesi bakımından anlamlıdır.

Bu analizin önemli sonuçlarından biri de aldatanlarla aldatılanların, gerek mesaj gönderirken gerekse mesajı alırken farklı benliklerini kullanmalarıdır. Aldatanlar daha çok ana baba benliğinden mesaj iletirken, aldatılanlar daha çok yetişkin benliklerinden mesaj ilemişlerdir. Mesajı alırken aldatılanlar daha çok çocuk benliğini, aldatanlar ise daha çok yetişkin benliğini kullanmışlardır.

Aldatmanın olduğu durumlarda bütünleyici etkileşimin olmadığı da önemli bulgulardan biridir. Bütünleyici etkileşimin olmadığı yerlerde çatışma doğmaktadır. Dolayısıyla aldatma ve aldatılmaların olduğu yerde iletişim çatışmalarının yaşanması kaçınılmazdır. Nitekim alıcı örtük mesajı anladığı takdirde çatışma ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, F. *Transaksiyonel Analize Giriş*. TDFO Ltd. Şti. Ankara, 1995.
- , F. Saygı Kavramına Transaksiyonel Analiz Açısından Bakış. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1993, 1 (4), 16-22.
- Berne, E. *Transactional Analysis in Psychotherapy*. New York: Grove Press, 1961.
- Dökmen, Ü. *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 3. Basım 1996.
- , Ü. İbsen, Miller, Reşat Nuri ve Güngör Dilmen'in tiyatrolarında aile içi iletişim çatışmalarının Graph, Transactional ve Sosyometrik Analizle İncelenmesi. N. Öner (Ed.) *3. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*. Ankara: Sevinç Matbaası 1985.
- , Ü. Aile-içi iletişim çatışmalarının Transactional ve Graph Analiz ile incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1986, 18, 53-66.
- Ersanlı, K. *Benliğin Gelişimi ve Görevleri*. 2. Baskı, Samsun: Eser Ofset, 1996.
- Seyidoğlu, B. *Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar*. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Araştırma Yayın No: 64, Erzurum.
- Sezen, Lütfü. *Erzurum Şehir Folklorü*. Erzurum Kalkınma Vakfı yayınları, Erzurum, 1994.